

Aanpak overlast door houtrook

Waar rook is, is vuur

Een initiatiefvoorstel van GroenLinks, D66, PvdA, CDA, PvdD, CU en 100% Groningen

Inleiding

Voor veel mensen is een houtkachel een bron van warmte en gezelligheid tijdens koude winterdagen. Toch leidt het stoken niet alleen tot gezelligheid en warmte maar zit er ook een keerzijde aan het stoken van hout. Door de stook van hout komt fijnstof vrij. Houtrook is toxisch, het bevat stoffen als PAK, koolmonoxide en benzeen. Mensen die langdurig in aanraking komen met houtrook kennen gezondheidsklachten als hart- en vaatziekten en astmatische longklachten.

Begin 2021¹ meldden de media dat houtkachels en -haarden bovendien nog vervuilerder blijken te zijn dan eerder al werd aangenomen. Het RIVM maakt helder dat houtstook de oorzaak is van 23 procent van de uitstoot van alle fijnstof in Nederland. Eerder werd van 10 procent uitgegaan omdat een meetmethode werd gehanteerd waarmee zogenoemde 'condenseerbare fijnstof' onterecht niet werd meegenomen.

Dit is geen typisch Gronings probleem. Meer dorpen en steden krijgen klachten over overlast door houtrook. Recent besteedden onder andere [Nieuwsuur](#) en de [Volkskrant](#) aandacht aan deze problematiek.

Hoewel de kwaliteit van de lucht in Groningen in vergelijking met de rest van Nederland relatief schoon is, kunnen puntbronnen lokaal tot een verslechtering van de luchtkwaliteit leiden en daarmee op termijn tot gezondheidsschade. Bovendien ondervinden mensen met luchtwegproblemen als astma vaak direct last van houtstook. We worden vaak benaderd door inwoners die klachten van benauwdheid krijgen als gevolg van overlast door houtrook. In 2015 is door de GGD een enquête gevoerd onder de inwoners van de drie Noordelijke provincies. Op de stelling 'Houtrook geeft gezelligheid in de wijk' antwoordde 84% met oneens.

Daarom hebben de brancheorganisatie en gezondheidsinstellingen zich verenigd in het Platform Houtrook en Gezondheid. Ook de GGD Groningen is hierbij aangesloten. Doel van het platform is om de gezondheidsklachten als gevolg van houtrook tot een minimum te beperken op een manier die gericht is op voorlichting, nieuw beleid en handhaving op basis van bestaande en nieuwe handhavingkaders.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft eind 2016 bij het Rijk aangedrongen op een landelijke norm voor de schade als gevolg van houtrook. Gemeenten willen meer inzicht wanneer rookoverlast schadelijk is voor de gezondheid en willen een landelijke 'rookgezondheidsnorm', zodat gemeenten bij overschrijding van die norm beter kunnen handhaven. Tot op heden is die landelijke norm er (nog) niet.

Op dit moment ontbreekt het de gemeente daardoor aan handvatten om hinder door rook aan te pakken. In het verleden is meermaals de informatie rondom het stoken van hout via de website van de gemeente en de gemeentepagina gedeeld. Dit heeft echter niet tot het gewenste resultaat geleid. Met een *algeheel verbod* op houtkachels, zoals dat in sommige gemeenten wordt overwogen, slaan we in onze beleving stappen over. Bovendien denken we niet dat daar op dit moment voldoende maatschappelijk draagvlak voor is.

Voor een gedragen aanpak van overlast door houtrook is het goed om te kijken naar ervaringen en initiatieven in andere gemeenten. Zo heeft de gemeente Nijmegen bijvoorbeeld een opkoopregeling voor oude kachels en geeft de gemeente Renkum stookcursussen aan eigenaren van kachels². Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat er wat moet gebeuren. De indienende partijen willen met dit initiatiefvoorstel de impasse doorbreken. Door gesprekken met de GGD (Frans Greven over de gezondheidseffecten), RUG (Michel Vols over het juridische kader) en diverse ambtenaren van de gemeente hebben we ons verdiept in deze materie. Wij verzoeken het college om een preadvies

¹ [Houtkachels blijken na opnieuw rekenen grootste bron van fijnstofuitstoot \(16 februari, 2021, NOS Nieuws\)](#)

² [Vieze kachel in de ban, gemeenten pakken voor het eerst houtstook aan: 'Stop met polariseren' \(8 januari 2021, De Gelderlander\)](#)

Gevolgen voor de gezondheid als gevolg van houtrook

De uitstoot van houtrook heeft nogal wat nadelige gevolgen op de gezondheid. Deze schade vindt zowel binnenshuis plaats als buitenshuis. Zo komen bij de stook fijnstof vrij (PM_{2,5} en PM₁₀), Polycyclische Koolwaterstoffen (PAK), dioxinen en Koolmonoxide (CO). Dit heeft meerdere schadelijke gevolgen voor het lichaam. De mate van schade is afhankelijk van de duur van de blootstelling maar ook van de gevoeligheid van de persoon. Mensen met luchtwegaandoeningen, hart- en vaatziekten, ouderen en kinderen behoren tot de gevoeligste groepen van de bevolking. De belangrijkste effecten zijn:

1. Verandering van processen in en functies van het lichaam door giftigheid, en gevolgen daarvan op korte termijn;
2. Idem op lange termijn, zoals het toenemen van de kans op astma, chronisch obstructive pulmonary disease (COPD) of longkanker;
3. Geurwaarneming met daardoor eventueel stress en gevolgen daarvan.

Kortom inwoners krijgen door houtrook klachten van benauwdheid en kortademigheid, verhoogde stress door stank en ernstige ziekten als kanker, COPD en astma. Dit is niet in lijn met de doelstelling uit spoor 1 van het coalitieakkoord: We zetten ons in voor een gezonde bevolking in een gezonde stad en gezonde dorpen

De rook van houtkachels, open haarden, barbecues en vuurkorven is ongezond. Nederland telde in 2011 bijna een miljoen kachels en open haarden en dit aantal neemt toe vanwege het duurzame en goedkope imago van houtstook. Het CBS berekende dat in Nederland 10 % van de bevolking hinder ondervindt door houtrook. Het RIVM neemt aan dat fijnstof uit houtrook en verkeer even schadelijk zijn voor de gezondheid.

(infographic van het Longfonds)

Recent is door een nieuwe rekenmethode van het RIVM vastgesteld dat houtrook de oorzaak is van 23 procent van de uitstoot van fijnstof in Nederland³. De landelijke norm voor fijnstof is een jaargemiddelde van 20 µg/m³ voor ultrafijnstof (PM_{2,5}) of een daggemiddelde van 50 µg/m³ voor fijnstof (PM₁₀). Om de gezondheid te beschermen adviseert de WHO 10µg/m³ (PM_{2,5}) jaargemiddeld en maximaal drie dagen per jaar met een etmaalgemiddelde niet hoger dan 25 µg/m³. Dit geeft ook direct het probleem aan van metingen. Het gaat hierbij om een momentbelasting. De norm geldt voor een jaar- of een daggemiddelde. Dit is zeer moeilijk meetbaar en daarom moeilijk handhaafbaar.

Juridisch kader

Als je kijkt naar het juridisch kader van overlast als gevolg van houtrook dan raakt dit veel terreinen maar ook veel bestuursniveaus. In bijlage 1 zijn alle kaders gegeven van de wetgeving rondom houtrook. Een analyse van het wettelijk kader leert dat een juridische aanpak van overlast als gevolg van houtrook ingewikkeld is. Er zijn (nog) geen emissienormen en concentraties in de lucht zijn moeilijk te meten wat leidt tot subjectieve beoordelingen waardoor er terughoudend gereageerd wordt op klachten.

Omgevingswet

Per 1 januari 2022 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Gemeenten kunnen in de omgevingsvisie beleid voor houtstook opstellen en in een programma maatregelen vastleggen. Gemeenten kunnen geen aanvullende eisen stellen op de aanschaf van kachels maar wel op het gebruik ervan⁴. In het omgevingsplan kunnen regels opgenomen worden over het gebruik van

³ [Definitieve emissiecijfers over 2019 bekend \(15 februari 2021, RIVM\)](#)

⁴ [Regels houtstook vanuit woningen](#)

houtkachels. Het oogmerk is dan het beschermen van de gezondheid van omwonenden (en van het milieu). Voorbeelden van regels voor een bestaande woonwijk in het omgevingsplan zijn door de VNG opgesteld en samengevat in een staalkaart⁵.

De omgevingswet biedt de mogelijkheid om binnen omgevingsplannen af te wijken van de norm. Met de nieuwe Eurodesign norm voor nieuwe houtkachels worden vanaf 2022 emissienormen (dat wil zeggen normen die de uitstoot van stoffen reguleren) vastgelegd. In het omgevingsplannen kunnen immissienormen (de normen die vastleggen wat de maximale uitstootbelasting mag zijn). Kortgezegd betekent dit dat een gebied aangewezen wordt met een scherpere norm zodat de luchtkwaliteit beter is.

Huidig beleid

De GGD Groningen heeft in 2015 een onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheden om fijnstof te meten als hulpmiddel bij het beoordelen van de gevolgen van houtrook op de gezondheid⁶. Bij dit onderzoek is geen samenhang gevonden tussen klachten en fijnstof gehalte. Op dit moment is het daarom niet mogelijk om bij handhaving te toetsen aan normen. Dat maakt dat de definiëring van overlast een redelijk subjectieve lijkt. In de praktijk krijgen mensen met een klacht een brief waarin uitgelegd wordt dat de gemeente niet gaat optreden. Bij de afdeling VTH komen klachten binnen van omwonenden als gevolg van bedrijfsmatige activiteiten. In 2020 is er 1 klacht binnengekomen. Dat lage aantal is waarschijnlijk ook het gevolg van Corona waardoor er veel minder bedrijfsmatige activiteiten hebben plaatsgevonden. Voor 2020 zijn er veel meer klachten binnengekomen. Het betrof hier met name overlast als gevolg van restaurants die houtovens gebruiken. Klachten over houtoverlast door particulieren komen binnen bij het meldpunt overlast. In 2020 kwamen er 45 meldingen binnen over rookoverlast bij het meldpunt overlast.

Veel overlast is ook het gevolg van foutief stookgedrag bijvoorbeeld door het stoken van nat hout, een slechte schoorsteen of de stook van behandeld hout. Het laatste is bij wet verboden. Voorlichting kan daar verbetering in aanbrengen. De gemeente publiceert in de Gezinsbode adviezen voor goed stoken. Op de website hebben deze adviezen ook gestaan. Inmiddels zijn die van de website verwijderd.

Het RIVM heeft een stookalert⁷ ingericht. Afhankelijk van luchtdruk, windrichting en andere meteorologische aspecten wordt melding gedaan als de verwachte overlast groot is.

Alle bovenstaande kaders constaterend komen we tot de volgende probleemstelling:

Overlast door houtrook heeft een negatieve invloed op de gezondheid van inwoners. Binnen de gemeente Groningen ontbreekt een aanpak op overlast door houtrook. Op dit moment ontbreekt het ook aan een wettelijk kader waaraan getoetst kan worden. Een aanpak op handhaving bij overlast is hierdoor lastig waardoor er in de praktijk niet gehandhaafd wordt. Ook in het communicatieve traject gebeurt op dit moment te weinig.

⁶ [Overlast door houtrook; onderzoek naar het meten van fijnstof als hulpmiddel bij het beoordelen van klachten over houtstook. Frans Greven GGD Groningen c.s. \(2015\)](#)

⁷ [Stookalert \(s.d. RIVM\)](#)

Aanpak overlast door houtrook

De bekende gevolgen van de stook van hout en de toenemende kennis over de effecten op de gezondheid van de mens maken een aanpak van dit probleem noodzakelijk. Dit initiatiefvoorstel gaat uit van een gelaagde aanpak. Dat begint bij goede voorlichting en eindigt bij toezicht.

De VVM, het netwerk van milieuprofessionals heeft een instrument ontwikkeld om overlast door houtrook aan te pakken⁸. Deze zgn. toolkit 'Houtstook door particulieren, hoe voorkom je overlast' beschrijft zes stappen voor de gemeente om te komen tot de juiste handhaving. De eerste 5 stappen van deze toolkit zijn in de ogen van de indieners op dit moment geschikt om in te zetten. Voor stap 6 (handhaving) ontbreekt voorsnog het wettelijk kader dat vereist is voor handhaving. In plaats van stap 6 kan echter in de lijn van het pre-advies van het college, in voorkomende gevallen, overwogen worden om buurtbemiddeling in te zetten. Inzet van buurtbemiddeling is dan het gesprek tussen degene die overlast ervaart en degene die overlast geeft, op gang te brengen en te begeleiden.

Allereerst is goede voorlichting van groot belang om de eigenaren van houtkachels te wijzen op de juiste vorm van stoken en wanneer wel en wanneer beter niet gestookt kan worden.

De nieuwe Omgevingswet biedt kansen om af te wijken van landelijke normen en om een aanpak te kiezen die toegespitst is op de Groningse situatie.

HET VOORSTEL

De raad van de gemeente Groningen, gezien het initiatiefvoorstel Aanpak overlast door houtrook van de fracties van GroenLinks en D66 besluit;

het college van B&W de volgende opdrachten te geven:

Communicatie en voorlichting

1. Op de website van de gemeente Groningen en in de Groninger Gezinsbode en in bekende hotspots informatie te verlenen over het goed stoken en de risico's en verplichtingen voor en door stokers;
2. Meer bewustwording creëren door de mogelijkheid te onderzoeken van een SMS dienst in het geval dat het stookalert rood is.

Beleid

3. Een programma op te stellen voor de aanpak van houtrook; inclusief een kostenraming voor dit programma.
4. Het thema overlast houtrook mee te nemen in de nieuwe omgevingsvisie;

Toezicht

5. Toezicht vindt plaats volgens de 'toolkit Houtstook door particulieren, hoe voorkom je overlast';
6. Samen met de GGD wordt gezorgd voor voldoende instrumenten en vaardigheden van toezichthouders;
7. Bij een rood stookalert direct naar stap 5 van de toolkit te gaan als overlast wordt gemeld en dit indien nodig blijkt te koppelen aan de inzet van buurtbemiddeling.

⁸ [Terugblik congres: Houtstook-en-gezondheid-problemen-voorkomen \(2014, VVM\)](#)

Referenties en bronnen

Gezondheidseffecten

Hagens W., van Overveld A., Fischer P., Gerlofs-Nijland M., Cassee F. (2011) [Gezondheidseffecten van houtrook: Een literatuurstudie, RIVM Rapport 609300027](#)

Greven, F., et al. [Overlast door houtrook; onderzoek naar het meten van fijnstof als hulpmiddel bij het beoordelen van klachten over houtstook](#). GGD Groningen (2015)

Longfonds: <https://www.longfonds.nl/astma/prikkels/rook>

Chafe, Z., et al. [Residential heating with wood and coal: health impacts and policy options in Europe and North America](#). WHO (2015)

Bijlage 1 Juridisch kader

Europees

In 2022 gaan nieuwe Europese emissie-eisen (Ecodesign) gelden voor de uitstoot van fijnstof als gevolg van houtkachels. Houtkachels moeten een veel hoger rendement krijgen (minimaal 75 procent) en mogen nog maar 40 milligram fijnstof per kubieke meter uitstoten. Dit moet in Nederland nog geïmplementeerd worden. Andere Europese landen kennen zo'n emissienorm al jaren.

Rijk

Bouwbesluit

Artikel 7.22 van het Bouwbesluit 2012 verbiedt onder andere het verspreiden van:

- hinderlijke of schadelijke rook;
- hinderlijk of schadelijk roet;
- hinderlijke of schadelijke stank;
- hinderlijk of schadelijk irriterend materiaal.

Als dit toch gebeurt zijn gemeenten verplicht om dit te (laten) beëindigen. Burgemeester en wethouders hebben de taak om handhavend op te treden als artikel 7.22 wordt overtreden door de stoker van een houtkachel.

Burgerlijk wetboek

In het burgerlijk wetboek staat het volgende in artikel 5.37. "De eigenaar van een erf mag niet in een mate of op een wijze die volgens artikel 162 van Boek 6 19 onrechtmatig is, aan eigenaars van andere erven hinder toebrengen zoals door het verspreiden van rumoer, trillingen, stank, rook of gassen, door het onthouden van licht of lucht of door het ontnemen van steun."

Woningwet

In de Woningwet staat in artikel 1a lid 1: De eigenaar van een bouwwerk, open erf of terrein of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen draagt er zorg voor dat als gevolg van de staat van dat bouwwerk, open erf of terrein geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid ontstaat dan wel voortduurt. artikel 1a lid 2: "Iedereen die een bouwwerk of standplaats (...) gebruikt (...) dan wel een open erf gebruikt of laat gebruiken, moet ervoor zorgen dat als gevolg van dat (...) gebruik (...) geen gevaar voor de gezondheid (of veiligheid) ontstaat dan wel voortduurt." Woningwet artikel 17: Als overtreding van de voorschriften met betrekking tot de staat of het gebruik van een gebouw, open erf of terrein gepaard gaat met een bedreiging van de leefbaarheid of een gevaar voor de veiligheid of de gezondheid, en er een klaarblijkelijk gevaar is voor herhaling van de overtreding, dan kan dat gebouw, open erf of terrein worden gesloten.

Wet aanpak woonoverlast

In februari 2017 is de Wet aanpak woonoverlast (Waw) aangenomen. De gemeenteraad mag bij verordening bepalen dat de gebruiker van een woning of erf gebruikt, ervoor zorgt dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf geen ernstige hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. Ook mag de raad nader omschrijven om welke vormen van hinder het gaat. Daarbij krijgt de burgemeester de bevoegdheid om na een waarschuwing een gedragsaanwijzing op te leggen door middel van een last onder dwangsom of bestuursdwang. Deze bevoegdheid is slechts gericht op de gebruiker van de betreffende woning c.q. erf.

Wet Milieubeheer

In artikel 10.2 van de Wet Milieubeheer staat dat het verboden is om afvalstoffen te stoken. Daarom mag iemand in een houtkachel of vuurkorf alleen onbehandeld en ongeverfd hout verbranden.

Gemeenten kunnen een ontheffing verlenen als het niet om gevaarlijke afvalstoffen gaat. Bijvoorbeeld voor het verbranden van snoeiafval in de open lucht of voor het houden van vreugdevuren of paasvuren.

Gemeente

APV

In de APV van de gemeente Groningen staat in artikel 5:25

Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken

- Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.
- Mits er geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:
 - verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;
 - sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, indien geen afvalstoffen worden verbrand;
 - vuur voor koken, bakken en braden.

Bijlage 2 toolkit 'Houtstook door particulieren, hoe voorkom je overlast' (Stappenplan Gemeente)

Overzicht van de stappen:

Stap 1. Registreer de klacht in het klachtenregistratiesysteem van de gemeente.

Stap 2. Analyseer de gegevens van de klager(s) en vraag zo nodig om aanvulling.

Stap 3. Quick-scan o.a. bezoek klager en stoker.

Stap 4. Nader onderzoek

Stap 5. Stel vast of er sprake is van onaanvaardbare overlast.

Stap 6. Handhaven

Volledige versie van het stappenplan

[Stappenplan voor de gemeente](#)

In dit stappenplan is opgenomen welke stappen u als gemeente kunt doorlopen, wanneer een of meerdere inwoners van uw gemeente zich melden met een klacht over stookoverlast. Stookoverlast wordt veroorzaakt door particulieren door het gebruik van een open haard, inzethaard, houtkachel of houtstook in de tuin.

Omdat dergelijke klachten vaak gepaard gaan met sociale problematiek in woonwijken is het van belang adequaat te reageren. Het is ook van belang dat de gemeente voldoende op de hoogte is van de schadelijk stoffen in rook en van de gezondheidsaspecten voor -stokers, omwonenden en met name patiënten met een luchtwegaandoening.

Als een burger een verzoek tot handhaving indient, moeten de gewone wettelijke procedures worden gevolgd. Ook daarbij kan dit stappenplan behulpzaam zijn.

Klachten kunnen betrekking hebben op één bron waarover een of meer omwonenden klachten indienen. Het kan in een wijk ook gaan om meerdere bronnen met een of meer klagers. Die situatie wordt cumulatie (van bronnen) genoemd.

Het juridisch kader voor stookoverlast door houtstook van particulieren is artikel 7.22 van het Bouwbesluit, waarin is opgenomen dat het verboden is handelingen te verrichten die op voor de omgeving hinderlijke of schadelijke wijze rook, roet, walm of stof verspreiden. Ook de jurisprudentie die over de toepassing van dit artikel is ontstaan stelt kaders voor de stookoverlast.

Als een burger een klacht indient over geurhinder of gezondheidsklachten vanwege houtstook door particulieren, moet u zich realiseren dat een dergelijke klacht bouwkundige en milieukundige aspecten kan hebben. Het is daarom belangrijk om vanaf het begin als milieudeskundigen en bouwkundigen samen te werken om de klacht goed in beeld te brengen, de quick-scan uit te voeren en eventueel de volgende stappen te zetten. Het is als gemeente erg handig om te beschikken over ervaring en kennis over dit onderwerp. Mogelijk kan de RUD, of een deskundig adviseur, u ondersteunen met specialistische kennis en expertise, met name op milieukundig gebied. Voor informatie over gezondheidseffecten kunt u bij de GGD terecht.

Stap 1. Registreer de klacht in het klachtenregistratiesysteem van de gemeente.

Registreer voldoende gegevens over de klacht, zodat u deze gegevens later ook kunt gebruiken voor bijvoorbeeld monitoring en evaluatie. Belangrijke gegevens zijn: naam, datum en tijdstip, frequentie van de overlast, vermoedelijke bron(nen), weersituatie en andere relevante omstandigheden.

Vraag de gehinderde naar een logboek met overlastgegevens of vraag de gehinderde om dit bij te houden.

Het kan ook zijn dat er een handhavingsverzoek is ingediend. Bericht de aanvrager zo spoedig mogelijk wat de gemeente gaat doen met het verzoek.

Stap 2. Analyseer de gegevens van de klager(s) en vraag zo nodig om aanvulling.

Laat medewerkers met kennis en ervaring op het gebied van bouwtechnische en van milieukundige zaken met betrekking tot houtstook de gegevens analyseren. Het is belangrijk om samen te werken omdat de benodigde kennis over deze twee vakgebieden is verdeeld. Voor een overzicht van door de klager(s) te verzamelen gegevens zie stap 3 van het stappenplan voor gehinderde.

Stap 3. Quick-scan

De Quick-scan bestaat uit een bezoek aan de klager en de stoker. Een bezoek aan de stoker is niet meer nodig als u na het bezoek aan de klager constateert dat de klacht onterecht is of de stookoverlast aanvaardbaar.

Op basis van deze waarnemingen kunt u een conclusie trekken of het waarschijnlijk is dat er sprake is van onaanvaardbare hinder. Wanneer sprake is van onaanvaardbare hinder, is geen vaststaand gegeven en moet u als gemeente zelf bepalen. Dit kunt u per situatie doen, maar als stookoverlast een veel voorkomend probleem is, kan het nuttig zijn om dit vast te leggen in beleid.

Stap 3a. Bezoek de klager(s)

Bezoek de klager en ga na of het meer of minder aannemelijk is dat er sprake is van een op hinderlijke of schadelijke wijze verspreiden van rook, roet of walm.

- Controleer ter plekke of de genoteerde gegevens over de vermoedelijke bron, de situering e.d. kloppen.
- Ga ook ten minste één keer ter plekke kijken als er wordt gestookt, al dan niet nadat de klager dat heeft gemeld.

Als het aannemelijk is dat de overlast door geurhinder of gezondheidseffecten onaanvaardbaar is, ga dan naar stap 3b.

Stap 3b. Bezoek de stoker(s)

Bezoek de stoker en ga na of de stoker zich aan de wettelijke voorschriften houdt. Leg het juridische kader en de handhavingsbevoegdheden uit. Als de stoker niet voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit 2012 of voorgaande regelingen als het overgangsrecht van toepassing is, moet u gaan handhaven om te zorgen dat er maatregelen worden getroffen binnen een bepaalde termijn. Als de stoker deze maatregelen niet uitvoert, kunt u als gemeente bestuursdwang opleggen.

- Ga na of er sprake is van goed stookgedrag. Gebruik hiervoor de checklist stookoverlast.
- Licht de stoker(s) voor over de wijze waarop zij door ander stookgedrag de negatieve effecten kunnen beperken. Gebruik hiervoor 'de 10 stooktips'.
- Bespreek ook de gezondheidsaspecten voor de stoker(s) zelf.

Probeer tot een oplossing te komen door afspraken te maken over bijvoorbeeld aanpassing van de afvoer via het rookkanaal of over beperking van het stoken.

Tussenstap bij meerdere bronnen (cumulatie).

- Als er sprake is van meerdere bronnen, organiseer dan desgewenst na de quick-scan bij de klager(s) en de stoker(s) een wijkbijeenkomst voor de stokers en de gehinderden en eventueel ook andere wijkbewoners, waarbij er wordt toegewerkt naar een doel.
- Daarna kan in principe dit stappenplan verder worden vervolgd.

Stap 4. Nader onderzoek

Als de klachten terecht lijken en (verandering van) het stookgedrag niet tot het gewenste resultaat leidt, kunt u verdergaand onderzoek uitvoeren op locatie bij de klager(s) en de stoker(s) en in de buurt. Nader onderzoek naar het optreden van hinder of schade kan op verschillende manieren worden uitgevoerd. Het onderzoek kan bestaan uit een semi-kwantitatieve of kwantitatieve bepaling van emissies of immissies, verspreidingsberekeningen of een objectieve bevestiging van het optreden van geurhinder bij de klager(s).

Het uitvoeren van emissie- of immissiemetingen is relatief kostbaar, maar de voortdurende inzet van ambtenaren bij aanhoudende klachten kan ook oplopen tot een flinke kostenpost. Per situatie zult u een afweging moeten maken of de voordelen van metingen opwegen tegen de nadelen. Met uitzondering van metingen, is het uitvoeren van nader onderzoek niet gestandaardiseerd of genormaliseerd. Daarom is het verstandig dat u van tevoren met alle betrokkenen afspreekt hoe het nader onderzoek wordt uitgevoerd en aan welke criteria de resultaten worden getoetst.

De belangrijkste methoden voor nader onderzoek zijn hieronder beschreven.

1. Berekening van de concentraties geur, fijnstof, CO, benzo(a)pyreen of andere stoffen.

Op basis van emissiefactoren voor verschillende stooksituaties, waaronder in elk geval de worst case-situatie kan met verspreidingsberekeningen een schatting worden gemaakt van de maximale concentraties in de directe nabijheid van het emissiepunt en ter plaatse van de klager(s). Verspreidingsberekeningen in dit soort kleinschalige situaties zijn niet nauwkeurig en moeten daarom als indicatief worden beschouwd.

2. Meting van concentraties fijnstof en andere componenten op leefniveau.

De concentraties van stoffen in of nabij de woningen kunnen ook kwantitatief of semi-kwantitatief worden gemeten. Belangrijk is dan om die stoffen te meten die direct samenhangen met de emissies van houtrook. Te denken valt aan fijnstof, koolmonoxide of levoglucosan. De meetresultaten kunnen dan een aanwijzing zijn voor het voorkomen van (verdunde) houtrook in of nabij de woning.

Een fijnstofmeter van bijvoorbeeld het type Dyllos DC 1700 meet het aantal deeltjes in de lucht met behulp van een laser. Via een omrekenfactor wordt de concentratie fijnstof in de lucht berekend. Dit is een indicatie van de concentratie omdat de conversiefactor afhankelijk is van de samenstelling van de gemeten rook. Via ijking van de fijnstofmeter met een gravimetrische meetmethode kan de conversiefactor worden vastgesteld. De verhoging van de achtergrondconcentratie kan de bijdrage van de houtkachel zijn, maar er kunnen ook nog andere bronnen zijn van deze verhoging zoals verkeer in de nabijheid.

3. Objectieve bepaling van de geurhinder bij de klager(s).

Objectieve bepaling van geurhinder vindt plaats door gebruik te maken van zogenaamde gecertificeerde neuzen. Bij bedrijven wordt dan volgens NEN-EN 13725 een monster genomen van de rookgassen en de geurconcentratie wordt in het laboratorium met een geurpaneel vastgesteld. Met verspreidingsberekeningen wordt dan de geurconcentratie bij de klagers berekend.

Om geurhinder door houtstook bij de klager(s) objectief te bevestigen kan een methode worden toegepast die van de officiële geurmetingen is afgeleid. Daarvoor kunnen bijvoorbeeld toezichthouders worden ingezet van wie het reukvermogen is getest in een geurlaboratorium en die binnen de criteria voor een geurpanellid vallen. Dat betekent dat ze een gemiddeld reukvermogen hebben. Deze toezichthouders kunnen dan op meerdere momenten vaststellen of zij geur waarnemen. De gemeente moet dan per situatie afwegen wanneer sprake is van onaanvaardbare geurhinder of een criterium hiervoor in beleid vastleggen.

Stap 5. Stel vast of er sprake is van onaanvaardbare overlast.

Uit de resultaten van het nader onderzoek kunt u concluderen of er sprake is van een op hinderlijke of schadelijke wijze van verspreiden van rook, roet of walm. Als uw gemeente criteria daarvoor in beleid heeft vastgelegd kunnen deze worden gebruikt.

Conform het landelijk beleid voor geurhinder voor bedrijven en veehouderijen kunt u als gemeente in beleid vastleggen in welke situaties van houtrook door particulieren er sprake is van onaanvaardbare hinder.

Een andere methode is dat u per situatie een afweging maakt tussen de verschillende belangen en bepaalt of er sprake is van onaanvaardbare hinder. U kunt daarvoor een of meer van de volgende criteria hanteren:

1. De frequentie en de duur van overlast. Hiervoor moet u wel een koppeling leggen met de weersomstandigheden, stooktijden en dergelijke.
2. De waarneming van de geur van houtrook door toezichthouders. U zou bijvoorbeeld een situatie als onaanvaardbare geurhinder kunnen definiëren als de geurwaarneming ten minste drie keer wordt bevestigd door 2 toezichthouders die een "gecertificeerde neus" hebben.
3. Het regelmatig en langdurig uittreden van gekleurde rook. Als een toezichthouder ten minste drie keer constateert dat de rook (niet tijdens de opstart van de houtverbranding) gedurende ten minste 10 minuten gekleurd is en het rookkanaal is te laag of heeft een verkeerde regenkap, dan zou dit beschouwd kunnen worden als niet-goed-stookgedrag, in combinatie met slechte verspreidingsmogelijkheden. Als er veel wordt gestookt zou deze waarneming beschouwd kunnen worden als het veroorzaken van onaanvaardbare hinder.

Het vaststellen of er sprake is van een onaanvaardbare verhoging van fijnstof of andere schadelijke componenten is ingewikkeld. Er zijn geen specifieke Nederlandse normen voor de uitstoot van houtrook door particulieren. De normen voor de luchtkwaliteit zijn vaak moeilijk toepasbaar, omdat het gemiddelden over een langere periode betreft en omdat de modelberekeningen niet geldig zijn voor situaties met weinig tot geen wind.

Stap 6. Handhaven.

Als in het nader onderzoek geconcludeerd is dat er sprake is van onaanvaardbare hinder of verhoging van bepaalde componenten en de stappen hiervoor niet tot de gewenste vermindering van de overlast heeft geleid, moet de gemeente overgaan tot handhaving

Maatregelen zijn bijvoorbeeld beperking van de stookduur of technische voorzieningen, zoals een betere isolatie van het rookkanaal, verhoging van de uitmonding, vervanging van de regenkap, vervanging van het stooktoestel of de open haard door een toestel met een betere capaciteit of het aanbrengen van een naverbrandingssysteem of een stoffiltersysteem. Ook kunt u een tijdelijk stookverbod afkondigen bij ongunstige weersomstandigheden of bij cumulatie van stankhinder.